

Litteäkristallikotilo

Mindre kristallinsnäcka

Vitrea contracta

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava laji (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Litteäkristallikotilo on pieni maalla elävä pyöreän litteähkö nilviäislaji. Kuoren leveys on aikuisella 2,5 mm ja korkeus 1,8–3 mm. Kuori on ohut, vaalean läpikuultava ja itse eläin sen sisällä lämpimän ruskea. Kuoressa on täysikasvuisilla yksilöillä 5 hyvin tiukasti ja tasaisesti kasvavaa kierrettä, joista uloin on päältä katsottuna vähemmän kuin 1,5 kertaa edellisen kierteen levyinen.

Yläpuoli on tasaisen kupera, vain aavistuksen kartiomainen. Alapuolelta kotilo on sileä, melko tasainen, vain hieman pullistunut ja kuoren keskellä on keskikokoinen napa (1/6–1/7 kuoren leveydestä). Kuoren suuaukkoa ympäröivän huulen sisälaidalla ei ole kalkkipaksunnosta.

Litteäkristallikotilo muistuttaa hyvin paljon kristallikotiloa, joka on täysikasvuisena yleensä hieman suurempi (3–4 mm levyinen), ja jonka napa on suhteessa pienempi ja selkeämmin epäkesko ja jolla uloin kierre on leveämpi (1.5–2 kertaa edellisen levyinen). Kristallikotilon suuaukko on leveämpi ja runsaskalkkisten maiden täysikasvuisilla yksilöillä sen sisälaidalla voi olla vaalea kalkkipaksunnos.

Elinympäristö ja levinneisyys

Litteäkristallikotiloita tavataan meillä pääasiassa vain Lounais-Suomen ja Ahvenanmaan parhaimmista lehdöistä. Itäisimmät, vanhat havainnot ovat pääkaupunkiseudulta. Pohjoisimmat tunnetut esiintymät sijaitsevat Lohjalla. Litteäkristallikotilot elävät kalkkipitoisten lehtojen sammalissa ja karikkeessa sekä kalkkikedoilla, vanhoilla kalkkilouhoksilla ja muualla, esimerkiksi Eestissä myös kalkkiletoilla.

Nykytila ja uhkatekijät

Nykyiset tiedossa olevat litteäkristallikotilon esiintymät sijaitsevat lähes kaikki suojelualueilla. Esiintymiä uhkaavista tekijöistä tärkeimpiä ovat lehtojen kuusettuminen ja kaivannaistoiminta kalkkialueilla.

Sopivia kalkkialueiden lehtoja, kalkkiketoja ja vanhojen kalkkilouhosten ympäristöjä tulisi kartoittaa.

Hoitosuositukset

Litteäkristallikotilon tunnettujen esiintymien elinympäristöt tulee säilyttää ennallaan ja estää lehtojen kuusettumista.

Lähteet

Koivunen, A., Malinen P., Ormio, H., Terhivuo, J. ja Valovirta, I. 2014. Suomen kotilot ja etanat. Opas maanilviäisten maailmaan. Hyönteistarkkivaik TIBIALE Oy. 376 s.

Lajitietokeskus 2021. Litteäkristallikotilo - *Vitrea contracta* | Yleiskuvaus | Suomen Lajitietokeskus

Mindre kristallinsnäcka (hjortronspel.se)

Mindre kristallinsnäcka - Artbestämning från SLU Artdatabanken (artfakta.se)

Kuva: O. Gargominy CC-BY-SA-4.0